

Nader onderzoek Laguitensebaan Rijsbergen

In het kader van de Wet natuurbescherming

Colofon

In opdracht van	SoMa Vastgoed B.V.
Contactpersoon	Sander Marijnissen
Datum	8 september 2022
Kenmerk	RA21076-01
Aantal pagina's	27
Status rapport	Definitief
Contactpersoon	Benjamin Backx
Telefoonnummer	06 1511 4537
E-mail	info@ecoassist.nl
Wijze van citeren	Backx, B.J.A., 2022. Nader onderzoek Laguitensebaan Rijsbergen. In het kader van de Wet natuurbescherming. Rapport RA21076-01. Eco Assist, Helmond.

Eco Assist B.V.
Wildenborchlaan
5709 RR Helmond
06 15 114 537
info@ecoassist.nl
www.ecoassist.nl

Eco Assist is lid van het Netwerk Groene Bureaus:
*brancheorganisatie voor kwaliteitsverbetering en
belangenbehartiging*

Eco Assist B.V. is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Eco Assist; opdrachtgever vrijwaart Eco Assist voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© copyright Eco Assist B.V./ SoMa Vastgoed B.V.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van SoMa Vastgoed B.V. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden zonder voorafgaand schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Eco Assist, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoudsopgave

COLOFON	2
INHOUDSOPGAVE	3
1. INLEIDING	5
1.1 AANLEIDING	5
1.2 DOEL	5
2. PLANGEBIED & INGREEP	6
2.1 LOCATIE	6
2.2 BESCHRIJVING	6
2.3 VOORGENOMEN INGREEP	8
2.4 PLANNING	8
3. WERKWIJZE	9
3.1 VELDDATA	9
3.2 WERKWIJZE HUISMUS EN GIERZWALUW	10
3.3 WERKWIJZE KERKUIL, STEENUIL EN RANSUIL	10
3.4 WERKWIJZE MARTERACHTIGEN	11
3.5 WERKWIJZE VLEERMUISONDERZOEK	12
3.6 VOLLEDIGHEID INVENTARISATIE	12
4. ONDERZOEKRESULTATEN	14
4.1 HUISMUS	14
4.2 GIERZWALUW	14

4.3 STEENUIL, KERKUIL EN RANSUIL	14
4.4 MARTERACHTIGEN	14
4.5 VLEERMUIZEN	15
4.5.1 FOERAGEERGEBIED	15
4.5.2 VASTE VliegROUTES	16
4.5.3 VASTE RUST- EN/OF VERBLIJFPLAATSEN	16
5. TOETSING AAN DE WET NATUURBESCHERMING	17
5.1 EFFECTEN	17
5.2 TOETS WET NATUURBESCHERMING.....	17
6. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	18
6.1 CONCLUSIE.....	18
7. BRONNEN	20
7.1 RAPPORTAGES & BOEKEN	20
7.2 WEBSITES	21
BIJLAGE 1: KAART WAARNEMINGEN	22
BIJLAGE 1: WET- EN REGELGEVING.....	24

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

SoMa Vastgoed B.V. is bezig met voorbereidingen om een aantal gebouwen aan Laguitensebaan in Rijsbergen te slopen en op de percelen nieuwbouw te verrichten. Uit een ecologische potentie-inschatting (quickscan) uitgevoerd door Eco Assist (Backx, 2021) bleek dat in het plangebied nader onderzoek uitgevoerd moest worden naar vleermuizen, broedvogels en marterachtigen om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen. Deze rapportage geeft de resultaten van het nader onderzoek weer.

1.2 Doel

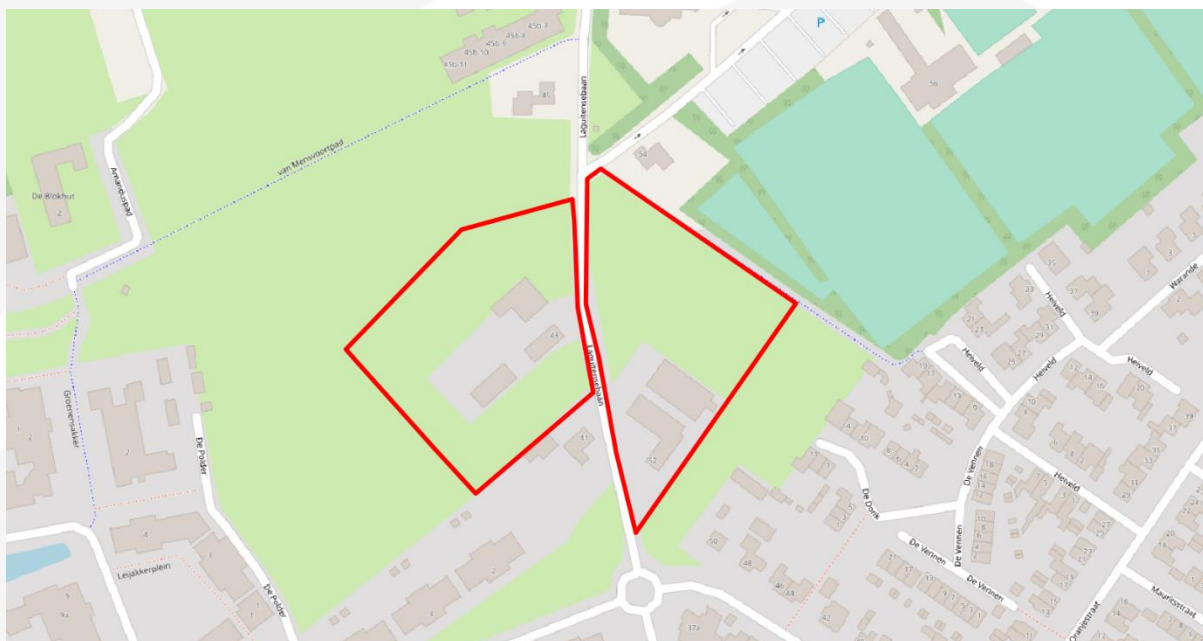
Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Zijn in het plangebied jaarrond beschermde nesten of andere beschermde functies van de huismus, gierzwaluw, kerkuil, steenuil en ransuil aanwezig?
- Zijn in het plangebied vaste rust- en verblijfplaatsen of functioneel leefgebied van steenmarter, boommarter en kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel) aanwezig?
- Welke soorten vleermuizen komen voor in het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor de aanwezige soorten vleermuizen?
- Leidt de ingreep tot negatieve effecten op beschermde soorten?
- Leidt de ingreep tot een mogelijke overtreding van de Wet natuurbescherming?
- Welke vervolgstappen zijn noodzakelijk om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen?

2. Plangebied & ingreep

2.1 Locatie

Het plangebied bestaat twee naast elkaar gelegen deelgebieden aan de Laguitensebaan 43 (deelgebied west) en 52 (deelgebied oost) in Rijsbergen, gemeente Zundert (Noord-Brabant). In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied weergegeven.

Figuur 1. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. Bron ondergrond: OpenStreetMap, 2022.

2.2 Beschrijving

Beide deelgebieden bestaan uit een boerderij met stallen, het erf met bestrating, een siertuin en aangrenzend een weiland. Bij deelgebied west wordt een van de stallen gebruikt als paardenstal en er is ook een moestuin aanwezig op het erf. Het omliggende grasland wordt extensief beheerd en is in gebruik als paardenweide. Op de erfgrenzen wordt het perceel grotendeels omringd door bomen en een houtwal. Het grasland in deelgebied oost wordt intensiever beheerd en is kort gemaaid. In de stallen worden geen dieren meer gehouden. Op het erf zijn meerdere rommelhoekjes aanwezig. Onderstaand staat voor ieder deel van het plangebied omschreven welke landschapselementen en eigenschappen deze hebben voor zover deze van belang zijn voor de potentie van het gebied voor beschermde soorten.

Deelgebied west:

- Woning (boerderij) opgetrokken uit steen, vermoedelijk met spouwmuur, met pannendak. De woning is voorzien van houten betimmering en rolluiken.
- Schuren opgetrokken uit steen met een dak van golfplaten en houten betimmering.
- Grote schuur opgetrokken uit metalen golfplaten en voorzien van een dak met golfplaten.
- Houten hokje met pannendak.
- Tuin met gazon en aangeplante siervegetatie, haagjes van laurierkers, berberis en beuk en solitaire bomen zoals Japanse sierkers, plataan, esdoorn, linde, sparren en coniferen. Allen zonder holtes of grote stukken losse bast.
- Rommelhoekjes met allerlei materialen, zoals dakpannen, bestrating, banden en hout.
- Verhardingen in de vorm van betonklinkers en betonplaten.
- Weiland bestaande uit intensief beheerd voedselrijk grasland, met algemene soorten als biggenkruid, paardenbloem, witte klaver en smalle weegbree.

Deelgebied oost:

- Woning (boerderij) opgetrokken uit steen, met spouwmuur en met pannendak. De woning is voorzien van houten betimmering en zonneluifels.
- Schuren opgetrokken uit steen met een dak van golfplaten en houten betimmering.
- Tuin met gazon en aangeplante siervegetatie, beukenhagen, coniferen en solitaire bomen, zoals es, paardenkastanje en ruwe berk, allen zonder holtes of grote stukken losse bast.
- Moestuin en stapels boomstammen (brandhout).
- Weiland bestaande uit extensief beheerd voedselrijk grasland deels in gebruik als paardenweide, met algemene soorten als smalle weegbree, veldzuring, kruipende boterbloem, zachte ooievaarsbek. In de weide staan een aantal jonge zwarte elzen, ruwe berk en Amerikaanse vogelkers zonder holtes of losse stukken bast. Tussen deze bomen liggen takkenrillen.
- Rommelhoekjes met allerlei materialen, zoals dakpannen, bestrating, banden en hout.
- Verhardingen in de vorm van betonklinkers.

- Op de erfgrans staat een bomenrij welke vanuit het noorden naar het zuiden overgaat in een houtwal. Deze bestaat voornamelijk uit zomereik, ruwe berk, zwarte els, hazelaar, lijsterbes, hult en klimop. In een van de zomereiken aan de noordzijde is een grote scheurvormige holte aanwezig. In de overige bomen zijn geen holtes of losse stukken bast aanwezig.

2.3 Voorgenomen ingreep

SoMa Vastgoed B.V. is bezig met de voorbereidingen van een nieuwbouwproject op de twee percelen aan de Laguitensebaan. Daartoe worden de percelen opnieuw verkaveld in kleinere percelen waarop woningen gebouwd gaan worden met bijbehorende tuinen, infrastructuur, openbaar groen en voorzieningen waaronder waterberging. De uiteindelijke verkaveling ligt nog niet definitief vast. De woningen op beide percelen blijven waarschijnlijk behouden maar de daarvan los staande stallen moeten worden gesloopt.

De werkzaamheden die naar verwachting plaats gaan vinden bestaan voornamelijk uit:

- Het slopen van de bijgebouwen (stallen).
- Verwijderen van de vegetatie, inclusief het kappen van bomen.
- Afvoeren van het vrijgekomen sloopafval.
- Bouwrijp maken van de grond.
- Nieuwbouw.
- Aanleggen van infra, openbare verlichting en waterbergingen
- Herinrichting van de resterende openbare ruimte.

2.4 Planning

Het voornemen is om de ingreep zo spoedig mogelijk uit te voeren. De exacte planning van de werkzaamheden is nog niet bekend en hangt mede af van de snelheid waarmee de voorbereidingen zijn afgerond.

3. Werkwijze

3.1 Velddata

Het onderzoek naar huismussen, gierzwaluwen, kerkuil, steenuil en ransuil heeft plaatsgevonden in het broedseizoen van 2022. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd in de paarperiode van 2021 en de kraamperiode van 2022. Het nader onderzoek naar marterachtigen heeft meegelopen met de andere onderzoeken, daarnaast heeft monitoring met wildcamera's plaatsgevonden in de voortplantingsperiode van 2022. Het onderzoek naar is uitgevoerd door broedvogel- en zoogdierdeskundigen Benjamin Backx MSc. en Ronald van Os. De tijdstippen waarop het onderzoek heeft plaatsgevonden en de weersomstandigheden tijdens deze bezoeken zijn weergegeven in Tabel 1. Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van de doelsoorten.

Tabel 1. Datum, tijdstip en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

Datum	Tijdstip	Soorten	Weersomstandigheden
31-08-2021	23:15 – 03:15	vleermuizen (uilen, marterachtigen)	15 °C, droog, 3 Bft
20-09-2021	00:00 – 04:00	vleermuizen (uilen, marterachtigen)	13 °C, droog, 2 Bft
10-02-2022	12:15 – 13:30	Vleermuizen, uilen	8 °C, droog, 2 Bft
23-02-2022	21:50 – 0:00	uilen	7 °C, droog, 2 Bft
11-03-2022	21:50 – 0:00	uilen	13 °C, droog, 4 Bft
29-03-2022	21:30 – 0:00	uilen	9 °C, droog, 3 Bft
21-04-2022	07:00 – 10:00	huismus (uilen)	11 °C, droog, 3 Bft NO
10-05-2022	07:00 – 09:30	huismus (uilen)	19 °C, droog, 3 Bft ZW
01-06-2022	20:00 – 22:00	gierzwaluw	12 °C, droog, 2 Bft
01-06-2022	21:45 – 23:59	vleermuizen (uilen, marterachtigen)	12 °C, droog, 2 Bft
02-06-2022	03:30 – 05:30	vleermuizen (uilen, marterachtigen)	7 °C, droog, 1 Bft
07-06-2022	20:00 – 22:00	gierzwaluw	18 °C, droog, 1 Bft
07-06-2022	21:45 – 23:59	vleermuizen (uilen, marterachtigen)	16 °C, droog, 1 Bft

08-06-2022	03:30 – 05:30	vleermuizen (uilen, marterachtigen)	7 °C, droog, 1 Bft
27-06-2022	20:00 – 22:00	gierzwaluw	19 °C, droog, 2 Bft
27-06-2022	22:00 – 00:20	vleermuizen (uilen, marterachtigen)	18 °C, droog, 2 Bft
28-06-2022	03:15 – 05:30	vleermuizen (uilen, marterachtigen)	12 °C, droog, 1 Bft
13-07-2022	22:00 – 00:20	vleermuizen (uilen, marterachtigen)	17 °C, droog, 3 Bft
14-07-2022	03:15 – 05:30	vleermuizen (uilen, marterachtigen)	12 °C, droog, 2 Bft

3.2 Werkwijze huismus en gierzwaluw

Tijdens de veldbezoeken voor huismus en gierzwaluw werd met behulp van geluid en zicht de aan- of afwezigheid van huismussen en gierzwaluwen vastgesteld. Hierbij werd voor huismussen gelet op de aanwezigheid van roepende mannetjes, het slepen met nestmateriaal en het aandragen van voedsel door volwassen vogels. Bij gierzwaluwen werd gelet op sociaal gedrag (o.a. gieren) rond en in het plangebied en het in- en uitvliegen van dieren bij de gebouwen. Tijdens het gierzwaluwonderzoek werden geluiden van gierzwaluwen afgespeeld om reacties uit te lokken en daarmee de trefkans te vergroten. Voor beide soorten geldt dat de onderzoeken uitgevoerd zijn conform de daarvoor opgenomen richtlijnen in het betreffende Kennisdocument (BIJ12).

3.3 Werkwijze kerkuil, steenuil en ransuil

Voor de steenuil en kerkuil is het onderzoek uitgevoerd volgens de kennisdocumenten van BIJ12. Onderzoek naar de steenuil is uitgevoerd middels drie gerichte veldbezoeken in de periode van 23 februari tot en met 29 maart. De veldbezoeken werden uitgevoerd gedurende minimaal twee uur per bezoek in de avondschemer vanaf een half uur na zonsondergang tot middernacht. Hierbij werd de trefkans vergroot door regelmatig de baltsroep van de steenuil af te spelen en vervolgens te luisteren of hierop gereageerd werd door steenuilen.

De kerkuil reageert niet op het afspelen van de baltsroep op een geluidsrecorder. Voor de kerkuil is gelet op aanwezigheid op basis van zicht en geluid tijdens zowel de bezoeken voor de steenuil als tijdens de vleermuisonderzoeken. Aanvullend is tijdens de veldbezoeken

overdag en voor de andere soorten gezocht naar sporen die de aanwezigheid van een nestplek aannemelijk maken, zoals braakballen en krijtstrepen.

Voor de ransuil bestaat er geen kennisdocument en is daarom de telrichtlijn van SOVON gevolgd welke zij ook toepassen bij hun broedvogelinventarisaties. De datumgrenzen voor het aantonen van een broedgeval van de ransuil liggen hierbij tussen 20 februari t/m 20 juli. Tijdens de drie gerichte avondbezoeken voor de steenuil in deze periode is ook gekeken of de ransuil broedt in het plangebied. Hierbij werd de trefkans vergroot door regelmatig de baltsroep van de ransuil af te spelen en vervolgens te luisteren of hierop gereageerd werd door ransuilen. Daarnaast is op ransuilen gelet tijdens de bezoeken voor vleermuizen. Er werd geluisterd naar balts en zang van de volwassen dieren en naar het geluid van bedelende jongen. Er is tevens bij de bomen met potentiële nesten gezocht naar braakballen en andere sporen die duiden op de aanwezigheid van ransuil. Dit gebeurde ook in de winter op 10 februari om te controleren op roestplaatsen.

3.4 Werkwijze marterachtigen

Het onderzoek naar de aanwezigheid van de kleine marterachtigen wezel, hermelijn en bunzing is uitgevoerd volgens de richtlijnen uit de Handreiking kleine marters van de provincie Noord-Brabant (Bouwens, 2017). Het onderzoek heeft plaatsgevonden middels een bureauonderzoek aangevuld met een veldonderzoek door middel van het inzetten van wildcamera's aangevuld met sporenonderzoek. Deze methode is tevens geschikt om vast te stellen of in het plangebied steenmarters of boommarters voorkomen.

Om de trefkans voor zeer moeilijk waar te nemen kleine marterachtigen, steenmarter en boommarter te vergroten wordt hierbij gebruik gemaakt van twee zogenaamde Struikrovers. Hierbij worden extra snelle wildcamera's met een voorzetglasje in een buis gemonteerd met op een vaste afstand een lokstof (sardientjes). De optimale periode voor onderzoek naar kleine marterachtigen loopt van half maart tot en met augustus. In die periode moeten de cameravallen zes weken in het plangebied aanwezig zijn conform de "Handreiking kleine marterachtigen" van de Provincie Noord-Brabant. De cameravallen zijn in dit geval 6 weken in het veld geweest, van 29 maart tot en met 10 mei. Dit geeft in combinatie met het sporenonderzoek ook voldoende inzicht in het belang van het gebied voor de steenmarter en boommarter. Sporen van steen- en boommarters zijn goed herkenbaar voor marterdeskundigen en ook zij laten zich regelmatig zien voor wildcamera's met de toegepaste lokstof.

3.5 Werkwijze vleermuisonderzoek

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2021. Het Vleermuisprotocol is vastgesteld door Gegevensautoriteit Natuur en is goed gekeurd door het Bevoegd Gezag. Het Vleermuisprotocol is te vinden op de website van Netwerk Groene Bureaus. Tijdens de veldbezoeken werd op basis van geluid en zicht geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingsfunctie (type: Petterson D240x) en een batdetector met automatische frequentiebepaling (type: Elekon Batscanner) werd de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen.

Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid kon worden bepaald welke soort vleermuis in het plangebied rondvloog, werd een opname gemaakt met een extern opnameapparaat (type: Tascam DR-05). Met behulp van het computerprogramma Batsound werden de opnamen nader geanalyseerd. Hierbij werden de criteria zoals beschreven door Arjan Boonman (www.batecho.eu) toegepast. Voor sociale geluiden van vleermuizen werd gebruik gemaakt van Middleton, 2014 en Pfalzer, 2002. Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen werd de determinatie geverifieerd en werd het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

Aanvullend op de batdetectoren is gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera (type: Pulsar Helion XP28) om het gedrag van de vleermuizen beter zichtbaar te maken en nauwkeuriger het gedrag van de vleermuizen te bepalen.

De boomholte in de eik welke potentieel geschikt is als winterverblijfplaats voor vleermuizen is gedurende de winter met behulp van een boomcamera geïnspecteerd op de aanwezigheid van vleermuizen. Daarbij is gebruik gemaakt van een speciale endoscoop welke voor vleermuizen geschikte holtes kan inspecteren tot op een hoogte van 10 meter. Door de kleine endoscoopkop van 6 mm konden alle holtes die groot genoeg zijn voor vleermuizen om in te kruipen onderzocht worden.

3.6 Volledigheid inventarisatie

De inventarisatie van vleermuizen is uitgevoerd volgens het meest recente vleermuisprotocol (Vleermuisprotocol 2021) zoals vastgesteld door Gegevensautoriteit Natuur. De inventarisaties van huismus, gierzwaluw, kerkuil en steenuil hebben plaatsgevonden conform de richtlijnen uit de Kennisdocumenten (BIJ12, 2017) voor deze soorten. De inventarisatie van kleine marterachtigen heeft plaatsgevonden conform de richtlijnen uit de 'Handreiking kleine marters in relatie tot soortbescherming' van de Provincie Noord-Brabant (Bouwens, 2017). De inventarisatie van de ransuil, steenmarter en boommarter heeft plaatsgevonden in

de optimale periode en volgens methodes die gebruikelijk zijn in het werkveld. Daarmee kan er vanuit gegaan worden dat voldoende inspanning geleverd is om de aanwezigheid van beschermde functies van het gebied voor alle te onderzoeken soorten met voldoende zekerheid aan te tonen dan wel uit te sluiten.

Een inventarisatie is altijd een steekproef gebaseerd op momentopnames. Daardoor is niet volledig uitgesloten dat soorten en functies die niet waargenomen werden gedurende het onderzoek op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Wet natuurbescherming een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methode en inspanning is voldoende invulling gegeven aan de Zorgplicht (paragraaf 1.11) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

4. Onderzoeksresultaten

4.1 Huismus

Gedurende de veldbezoeken werd geen gedrag waargenomen dat wijst op de aanwezigheid van nesten, zoals territoriaal gedrag van mannetjes (roepen) of het af en aanvliegen met nestmateriaal. Ook werden geen huismussen waargenomen op het dak binnen het plangebied. Er is dan ook geen functioneel leefgebied van deze soort aanwezig binnen het plangebied. Op basis van dit onderzoek zijn jaarrond beschermde nesten en andere beschermde functies voor de huismus redelijkerwijs uitgesloten.

4.2 Gierzwaluw

Tijdens de veldbezoeken werden wel gierzwaluwen hoogvliëgend boven het plangebied waargenomen (2 tot 5 dieren) en ook laagvliëgend bij straten in de omliggende wijk. Binnen het plangebied werden geen laagvliegende gierzwaluwen waargenomen met nest-indicerend gedrag. Ook werd er niet gereageerd op het afspelen van de geluiden van gierzwaluwen. De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van gierzwaluwen en functioneel leefgebied zijn daarmee redelijkerwijs uitgesloten binnen het plangebied.

4.3 Steenuil, kerkuil en ransuil

Gedurende de veldbezoeken zijn geen steenuilen, kerkuilen of ransuilen of sporen daarvan aangetroffen in het plangebied. Er werd niet gereageerd op het afspelen van baltsgeluiden van de steenuil en ransuil door soortgenoten. Ook werden geen kerkuilen gezien of gehoord in of nabij het plangebied. In de ochtend is in het bijzonder gelet op uilen op de daken van de schuren, maar deze werden niet aangetroffen. De aanwezigheid van territoria van steenuilen, ransuilen en kerkuilen binnen het plangebied of de directe omgeving daarvan is dan ook redelijkerwijs uitgesloten.

4.4 Marterachtigen

Tijdens de veldbezoeken zijn ondanks het gericht afzoeken van geschikte plaatsen voor kleine marterachtigen, steenmarter en boommarter geen sporen zoals prenten, uitwerpselen, haren of prooiresten aangetroffen in het plangebied. Ook werden nergens in het gebied wissels, uitwerpselen of andere sporen van marters aangetroffen.

Met behulp van de wildcamera's (Struikrovers) die geplaatst zijn in combinatie met lokstof zijn eveneens geen marters vastgelegd. In de periode van 6 weken waarin de wildcamera's

aanwezig zijn geweest in het gebied hebben zij in totaal 8.123 foto's vastgelegd waarop een of meerdere dieren te zien zijn. Op meer dan 95% van de foto's waren dit een of meerdere gewone bosmuizen. Daarnaast werden rosse woelmuis, huiskat en verschillende algemene broedvogelsoorten (roodborst, winterkoning, ekster en koolmees) op camera vastgelegd. Ondanks dat er geen marterachtigen werden waargenomen kon op basis van deze vele foto's verspreid over de onderzoeksperiode wel met zekerheid vastgesteld worden dat de wildcamera's gedurende de gehele onderzoeksperiode goed gefunctioneerd hebben.

4.5 Vleermuizen

Gedurende het onderzoek werden binnen het plangebied drie soorten vleermuizen aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*);
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*).

Hieronder worden per soort de waarnemingen in het plangebied weergegeven. De kaart met waarnemingen tijdens het onderzoek is opgenomen in Bijlage 1.

4.5.1 Foerageergebied

Tijdens alle inventarisaties werden verspreid over het plangebied gewone dwergvleermuizen foeragerend waargenomen. Vooral de beschutte delen tussen de bomen in de bermen van de Laguitensebaan en rondom de begroeiingen in het plangebied werden daarbij gebruikt door gewone dwergvleermuizen om te jagen. Op de open graslanden werden nauwelijks foeragerende dieren waargenomen. Gedurende alle inventarisatierondes betrof het echter slechts enkele exemplaren welke gelijktijdig foerageerden rondom de gebouwen. Naar schatting foerageerden steeds maximaal 3 tot 6 dieren gelijktijdig in het plangebied.

In het plangebied en de directe omgeving daarvan werden tijdens de avondbezoeken in de kraamperiode in het plangebied foeragerende laatvliegers aangetroffen. De dieren bleven hier maar korte tijd jagen, maar naar schatting slechts een tot twee dieren gelijktijdig in het gehele plangebied. Tijdens een van de bezoeken werd daarnaast eenmaal een rosse vleermuis waargenomen. Deze vloog hoog over boven het plangebied en vertoonde geen bijzondere binding met het gebied.

In de directe omgeving van het plangebied is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig voor de enkele dieren die hier slechts kortstondig foerageren. De gebouwen die

gesloopt worden en de te bebouwen percelen maken geen essentieel onderdeel uit van het foerageergebied. Het plangebied vormt dan ook geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen.

4.5.2 Vaste vliegroutes

Er werden geen lijnvormige elementen vastgesteld in het plangebied of de directe omgeving daarvan welke gebruikt werden door vleermuizen als vaste vliegroute.

4.5.3 Vaste rust- en/of verblijfplaatsen

In de kraamperiode werd in het plangebied geen gedrag waargenomen wat wijst op de aanwezigheid van zomer- of kraamverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen of andere soorten vleermuizen in het plangebied. De aanwezigheid van zomer- en kraamverblijfplaatsen is voor het plangebied dan ook redelijkerwijs uitgesloten.

In de paarperiode werden gedurende beide veldbezoeken rondom de woning aan zowel de Laguitensebaan 43 als aan de Laguitensebaan 52 roepende mannetjes van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Gewone dwergvleermuizen vliegen tijdens het baltsen vaak roepend door hun territorium om een vrouwtje te lokken (Pfalzer, G., 2002). Tijdens de baltsvluchten besteden de dieren wel meer aandacht aan de plaatsen waar de paarverblijfplaatsen zich meestal bevinden. Op basis van dit gedrag van de dieren is op te maken dat de paarverblijven zich bij de woning aan de Laguitensebaan 43 in de spouwmuur of onder het dak moet bevinden. Bij Laguitensebaan 52 bevindt het verblijf zich in het dak van de woning. Vermoedelijk bij de overgang van het woonhuis naar de aanbouw, en dan onder de kantpannen van de woning. Het is niet uitgesloten dat deze dieren ook in het gebouw overwinteren. Door de beperkte omvang van het gebouw werden massawinterverblijfplaatsen op voorhand niet verwacht. De gebouwen bieden daarvoor geen binnenruimtes met een stabiel genoeg klimaat omdat de gebouwen niet voldoende warmtebuffercapaciteit hebben. Tijdens het onderzoek naar paarverblijfplaatsen werd dan ook geen zwermgedrag van vleermuizen aangetroffen.

In het plangebied is tijdens de potentie-inschatting een eik met holtes aangetroffen in het westelijk deelgebied waarin zich mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen konden bevinden. Tijdens het nader onderzoek naar winterverblijfplaatsen met een boomcamera bleek de holte inderdaad diep genoeg door te lopen en potentieel geschikt te zijn als verblijfplaats voor boom bewonende vleermuissoorten. In de winter werden in deze holte echter geen vleermuizen of sporen van vleermuizen (zoals uitwerpselen) aangetroffen. Waarmee de aanwezigheid van winterverblijfplaatsen in deze bomen redelijkerwijs uitgesloten is.

5. Toetsing aan de Wet natuurbescherming

5.1 Effecten

Binnen het plangebied zijn beschermde functies voor de huismus, gierzwaluw, steenuil, kerkuil en ransuil (nesten en functioneel leefgebied) redelijkerwijs uitgesloten. Ook is het redelijkerwijs uitgesloten dat het plangebied functioneel leefgebied vormt voor kleine marterachtigen, steenmarters en boommarters. Daarmee leidt de ingreep ook niet tot een negatief effect op deze soorten.

Binnen het plangebied zijn wel twee paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aanwezig in de woningen. Het is niet uit te sluiten dat een of enkele dieren de paarverblijfplaatsen ook gebruiken als winterverblijfplaats. De aanwezigheid van zomer-, kraam- en massawinterverblijfplaatsen is op basis van het onderzoek redelijkerwijs uitgesloten in het plangebied. Binnen de huidige plannen voor de herontwikkeling van het gebied blijven beide woonhuizen behouden. Daarmee blijven ook de paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis behouden. Verblijfplaatsen van overige soorten vleermuizen zijn op basis van het onderzoek uitgesloten. Tijdens het onderzoek zijn de aanwezigheid van essentieel foerageergebied en vaste vliegroutes van vleermuizen uitgesloten binnen het plangebied. Hierdoor heeft de ingreep geen negatief effect op beschermde functies van het gebied voor vleermuizen.

5.2 Toets Wet natuurbescherming

De voorgenomen ingreep leidt niet tot overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van de nader onderzochte soorten. De aanwezige beschermde paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis blijven behouden. Voor de overige soorten welke onderzocht zijn heeft het gebied geen beschermde functies waarmee de ingreep ook niet kan leiden tot overtreding van de Wet natuurbescherming. Een ontheffing voor het onderdeel soortbescherming is dan ook niet noodzakelijk voor de ingreep. Tijdens de ingreep dient wel rekening gehouden te worden met het broedseizoen van algemene broedvogels en de algemene zorgplicht (artikel 1.11) om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen.

6. Conclusie en aanbevelingen

6.1 Conclusie

- Binnen het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nesten of andere beschermde functies van het gebied voor de huismus, gierwaluw, steenuil, kerkuil of ransuil aangetroffen. De aanwezigheid daarvan in het plangebied is dan ook redelijkerwijs uitgesloten.
- De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen en functioneel leefgebied van kleine marterachtigen (wezel, hermelijn en bunzing), steenmarter en boommarter is binnen het plangebied redelijkerwijs uitgesloten.
- Binnen het plangebied zijn twee paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuizen aanwezig. Deze paarverblijven worden mogelijk door een of enkele vleermuizen gebruikt als winterverblijfplaats. Deze verblijven bevinden zich echter in de woningen welke bij de ingreep behouden blijven.
- Binnen het plangebied zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van zomer-, kraam- of winterverblijfplaatsen van grote aantallen vleermuizen (massawinterverblijfplaatsen).
- Verblijfplaatsen van andere soorten vleermuizen dan gewone dwergvleermuizen zijn redelijkerwijs uitgesloten.
- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis. Op basis van het lage aantal dieren dat hier aanwezig was om te jagen en de aanwezigheid van alternatief foerageergebied in de directe omgeving is het uitgesloten dat het een essentieel foerageergebied betreft.
- Gedurende het onderzoek werden geen essentiële vliegroutes van vleermuizen waargenomen.
- Met de uitvoering van de ingreep wordt de Wet natuurbescherming niet overtreden als voldoende rekening gehouden wordt met het broedseizoen van algemene broedvogels en de algemene zorgplicht (artikel 1.11)
- Omdat het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens de richtlijnen uit het meest recente vleermuisprotocol (2021) kan geconcludeerd worden dat het plangebied voldoende onderzocht is op de aanwezigheid van vleermuizen om de aan- dan wel afwezigheid van beschermde functies van het gebied voor vleermuizen aan te tonen. De onderzoeken naar de huismus, gierwaluw, steenuil en kerkuil zijn uitgevoerd volgens de richtlijnen uit de Kennisdocumenten van BIJ12 voor deze soorten. Voor kleine marterachtigen is voldaan aan de richtlijnen uit de handreiking van de provincie. Voor de ransuil, steenmarter en boommarter hebben de onderzoeken

plaatsgevonden conform gebruikelijke onderzoeksmethodes in het werkveld en tijdens de optimale periode onder geschikte weersomstandigheden. Hiermee is ook voor deze soorten voldoende inspanning geleverd om de aanwezigheid van beschermde gebiedsfuncties uit te sluiten. De initiatiefnemer heeft daarmee gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden om te voldoen aan de algemene zorgplicht uit de Wet natuurbescherming.

7. Bronnen

7.1 Rapportages & boeken

Backx, B.J.A., 2021. Ecologische quickscan Laguitensebaan Rijsbergen. In het kader van de Wet natuurbescherming en het Natuurnetwerk Nederland. Rapport RA21052-02. Eco Assist, Helmond.

Barataut, M., 2015. Acoustic Ecology of European Bats. Species Identification, Study of their Habitats and Foraging Behaviour. Biotope, Mèze. Muséum national d'Histoire naturelle, Paris [Inventaires et biodiversité series].

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Dietz, C., O. von Helvesen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.

Gegevensautoriteit Natuur, 2021. Vleermuisprotocol.
[<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>.]

Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil, 2006. Handreiking Wet natuurbescherming. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.

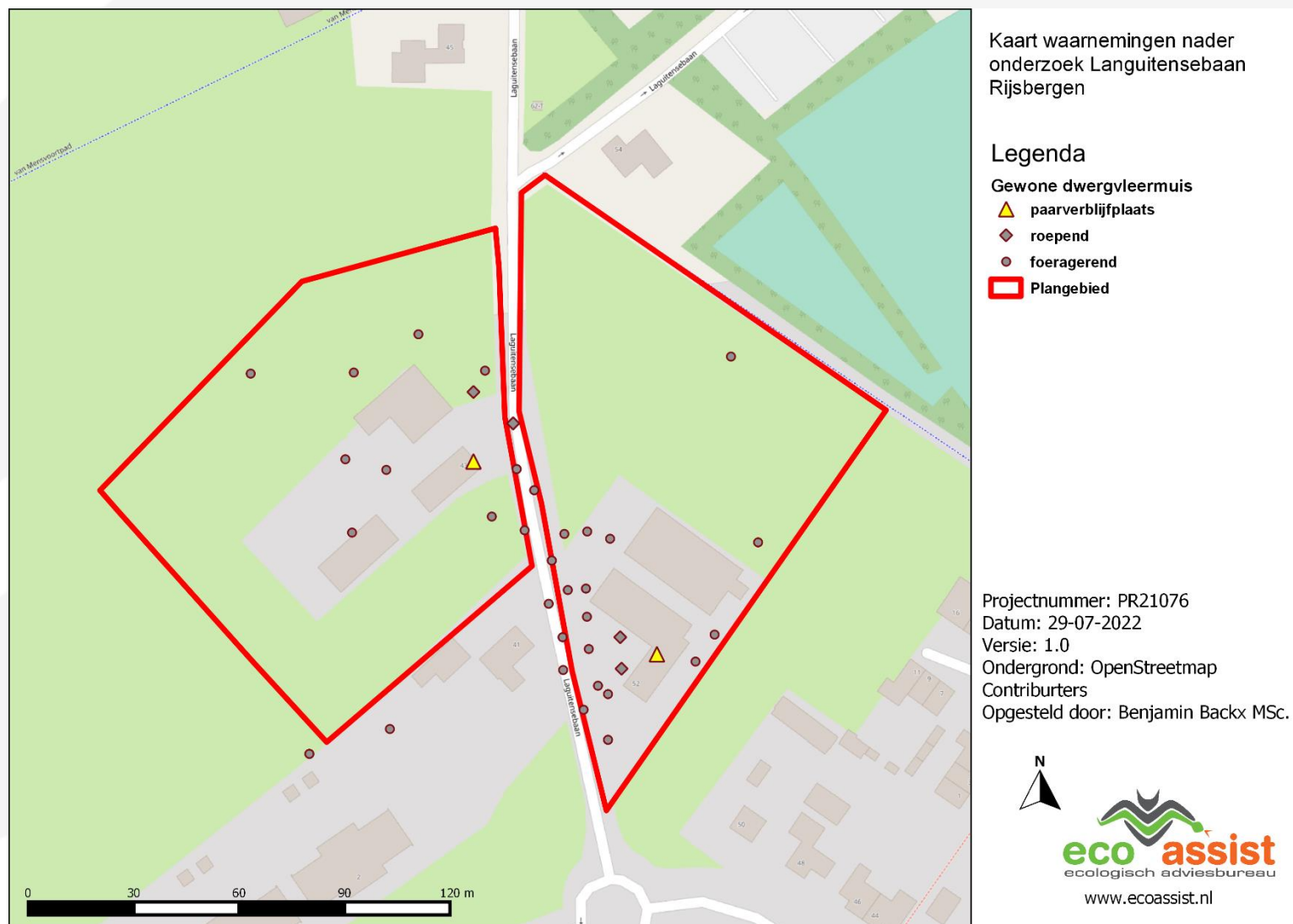
Pfalzer, G., 2002. Inter- und intraspezifische Variabilität der Soziallaute. Fachbereich Biologie der Universität Kaiserslautern.

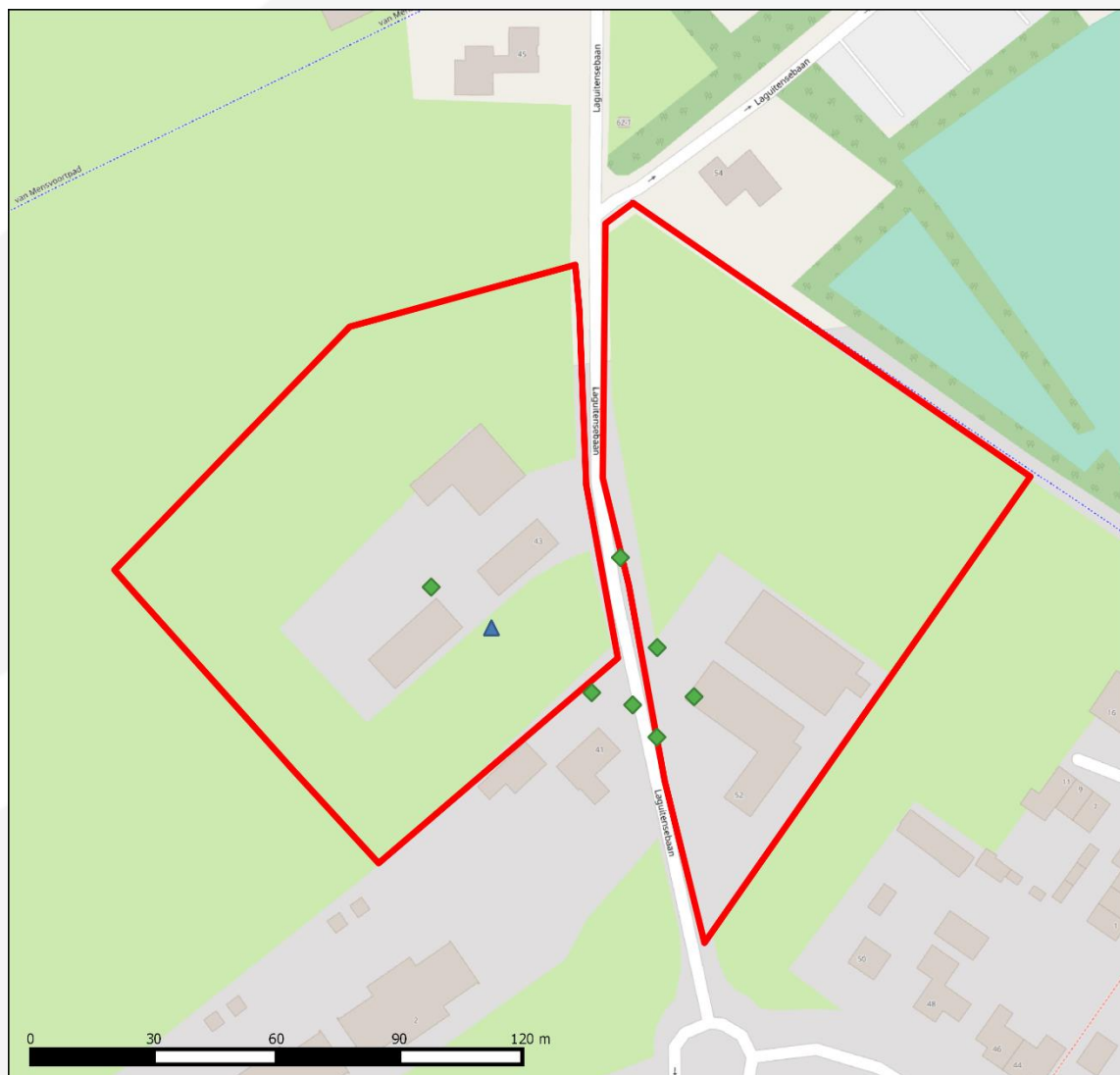
Sachteleben, J. & O. von Helvesen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica 8(2): 391-401.

7.2 Websites

- www.batecho.eu
- www.bij12.nl
- www.ndff.nl
- www.netwerkgroenebureaus.nl

Bijlage 1: Kaart waarnemingen

Kaart waarnemingen nader onderzoek Laguitensebaan Rijsbergen

Legenda

- Overige vleermuizen_benjamin
- ◆ Laatvlieger - foeragerend
- ▲ Rosse Vleermuis - foeragerend
- Plangebied

Projectnummer: PR21076
 Datum: 29-07-2022
 Versie: 1.0
 Ondergrond: OpenStreetmap
 Contributers
 Opgesteld door: Benjamin Backx MSc.

Bijlage 1: Wet- en regelgeving

Wet natuurbescherming

Sinds 1 januari 2017 is de bescherming van de natuur in Nederland geregeld middels de Wet natuurbescherming (Wnb). Deze wet is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, aangevuld met nationale bepalingen. De Wet natuurbescherming vervangt de voormalige Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming heeft drie belangrijke onderdelen, namelijk:

- Bescherming van Natura 2000-gebieden,
- Bescherming van soorten,
- Bescherming van houtopstanden.

De hoofdlijnen van de bepalingen in deze drie onderdelen van de Wet natuurbescherming welke van belang zijn voor de nadere toetsing in dit onderzoek worden in de onderstaande paragrafen nader toegelicht.

Bescherming van Natura 2000-gebieden

Binnen de Wnb is de bescherming van zogenaamde Natura 2000-gebieden geregeld. Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. De grondslag hiervoor ligt in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. In Natura 2000-gebieden worden bepaalde diersoorten en hun natuurlijke leefomgeving beschermd om de biodiversiteit te behouden. Welke planten- en diersoorten of habitattypen dit zijn is voor ieder gebied afzonderlijk vastgelegd middels beheerplannen met zogenaamde instandhoudingsdoelstellingen. Ingrepen of evenementen mogen deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen.

Activiteiten mogen alleen doorgang vinden als deze de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden niet in gevaar brengen, of wanneer de provincie waarin de ingreep of het evenement plaatsvindt een vergunning verleend. Bij ingrepen in gebieden van nationaal belang is het ministerie van Economische Zaken Bevoegd gezag.

Bescherming van soorten

De soortbescherming onder de Wnb onderscheidt drie verschillende beschermingsregimes, namelijk:

- Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn,
- Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn,
- Beschermingsregime andere soorten (nationaal beschermde soorten).

Op soorten uit de beschermingsregimes Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn de verbodsbepalingen uit de door de Europese Unie opgestelde Vogelrichtlijn (1979) en Habitatrichtlijn (1992) van toepassing. Binnen de categorie andere soorten vallen soorten welke op Europees niveau niet beschermd zijn maar door Nederland wel als beschermde soort aangewezen zijn. Iedere provincie heeft zelf de mogelijkheid om een of meerdere van deze planten- en diersoorten vrij te stellen onder bepaalde voorwaarden. Wel geldt voor alle soorten de algemene zorgplicht (Artikel 1.11). Deze zorgplicht houdt in dat men bij werkzaamheden met mogelijk negatieve effecten op planten en dieren maatregelen dient te nemen om onnodige schade aan planten of dieren te voorkomen.

Ontheffingen en vrijstelling

De provincies en de Minister van Economische zaken kunnen ontheffing of vrijstelling afgeven om onder voorwaarden de Wnb te overtreden. Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen of het verkrijgen van een vrijstelling kan alleen wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en er geen negatief effect is op de staat van instandhouding van de soort. Dit is wel alleen mogelijk wanneer de aanleiding van de ingreep of activiteit valt onder een in de wet genoemd belang.

Tabel 1: Verbodsbepalingen per beschermingsregime Wnb, voor zover van belang bij ruimtelijke ontwikkelingen of evenementen.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1 Wnb)	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (paragraaf 3.2 Wnb)	Beschermingsregime andere soorten (paragraaf 3.3 Wnb)
Art 3.1 lid 1: Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1: Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.10 lid 1a: Het is verboden in het wild levende soorten opzettelijk te doden of te vangen.
Art 3.1 lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Art 3.10 lid 1b: Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art 3.1 lid 3: Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art 3.5 lid 3: Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Art 3.10 lid 1c: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
Art 3.1 lid 4 en lid 5: Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.	
	Art 3.5 lid 5: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.	

Bescherming van houtopstanden

De bescherming van houtopstanden richt zich op de instandhouding van het oppervlakte bos in Nederland. Artikel 4.2 uit de Wet natuurbescherming verbiedt het zonder melding (gedeeltelijk) vellen van houtopstanden groter dan tien are of van meer dan twintig rijbomen welke gelegen zijn buiten de “bebouwde kom houtopstanden”. Artikel 4.3 lid 1 en 2 stellen dat het naast melding noodzakelijk is dat er herplant plaatsvindt binnen 3 jaar na het vellen van de bomen, en dat vervolgens binnen 3 jaar herplant plaats moet vinden voor niet aangeslagen beplanting. Het bevoegd gezag kan tevens een kapverbod opleggen in het geval van bijzondere beplantingen. Zoals opgenomen in Artikel 4.1 van de Wet natuurbescherming geldt voor bepaalde soorten en gevallen (houtproductie of andere bedrijfsmatige activiteiten) een vrijstelling voor de bescherming houtopstanden.